

CÜNÜNÎ AHMED DEDE

Bursa Mevlevihânesi'nin kurucusu mutasavvıf-şair (ö. 1030/1621).

XVI. yüzyılın ilk yarısında Karaman li-vâsının Lârende kasabasında dünyaya geldi. İlk öğreniminden sonra Konya'ya gitti. Medrese ilimleri tahsil ettiği sırada hem ailesinden aldığı terbiye, hem de Konya'nın özelliği sebebiyle Mevlevîliğe meyillendi. Merkez dergâhta çilesini tamamladıktan sonra Bağdat Mevlevîhânesi'ne gönderildi. Bağdat'a ne zaman gittiği kesin olarak bilinmiyorsa da 1610 yılında orada olduğu anlaşılmaktadır (BA, MD, nr. 79, s. 264/923). Hayatının son yıllarını Lârende'de geçirmek isteyen Cününî bu tarihten bir müddet sonra Konya'ya döndü. Ebû Bekir Çelebi kendisine Bursa Mevlevîhânesi'ni kurmasını teklif edince yaşlılığını ileri sürerek kabul etmek istemedi. Birkaç gün sonra Lârende'ye dönmek üzere Çelebi'ye veda ziyaretinde bulunan Cününî onun, "Burc-ı evliyâ olarak bilinen bir yerde mevlevîhânenin olmaması câlib-i dikkat değil midir?" şeklindeki sitemkâr ifadesi karşısında Çelebi Efendi'yi bu defa reddede-

demeyip yeğeni Sâlih'i yanına alarak Bursa'ya gitti. Dergâh yapılıncaya kadar Setbaşı'nda Yâkub Efendi Tekkesi'nde vazife gören Cününî, Haylî'nin "Mevlevîhâne-yi Cününî Dede / Eyledi hû diye diye ih-yâ" mısralarından anlaşıldığı gibi 1024 (1615) yılında mevlevîhâneyi tamamladı. Burada altı yıl süreyle postnişinlik ve mesnevihanlık yaptıktan sonra vefat etti. Beyânî, "Kıldı Cününî Dede teslim-i rûh" mısraını onun ölümüne tarih düşürmüştür.

Cününî'nin Pınarbaşı'nda inşa ettirdiği mevlevîhânenin önce Çekirge ve Ulucami civarında bazı binaların mevlevîhâne olarak kullanıldığı bilinmektedir (Sâkib Dede, III, 58-60).

Sâkib Dede'nin ifadesiyle Bağdat Mevlevîhânesi'nin "zamân-ı şeriflerinde muhtasar zâviye bir mufassal hankah ve mahal-i icrâ-yi âyin" haline gelişi (Sefîne, III, 57) onun sayesinde (Bağdat Mevlevîhânesi'nin başkaları tarafından el konulan vakıflarını geri almak için gösterdiği çabalar için bk. BA, MD, nr. 79, s. 264/923). Cününî 1616 tarihinde biri Pınarbaşı Veziri mahallesinde, diğeri kale duvarı bitişğinde iki ev satın alarak mevlevîhâneye bağışlamıştır (bk. Bursa Şer'iyye Sicilleri, nr. B 28/221, vr. 147^a; nr. B 231/

"Yâ Hazret-i Sultân Cününî" yazılı celi ta'lik bir levha (Hüseyin Hüsnü hattı, M. Kara özel koleksiyonu)

12, 37/231, vr. 12^b). Cününî'nin vakfiyesine göre "her haftada iki gün dervîşân-ı dil-rîşân mu'tad üzre âlf cem'iyyet idüp Meşnevî-i Şerîf nakil ve kıraat olunup semâ ve safâ" edilmelidir. Vakfiyede yer alan dikkat çekici bir husus da şudur: Herhangi bir sebeple mevlevîhâne dervîş kalmaz ve âyin-i Mevlevî icra edilemezse vakıf gelirleri Medine'de ashâb-ı Suffe demekle ma'ruf "fukarâ ve sulehâ-yi kirâma" sarfedilecektir (bk. Süleymaniye Ktp., Lala İsmâil, nr. 737, vr. 81^b-86^a).

Esrar Dede Cününî'yi divan sahibi bir şair olarak takdim ederse de bir ikisi dışında hiçbir şiiri günümüze ulaşmamıştır. Şiirlerinin bir araya getirilmesini istemediği rivayet edilir.

Çok geniş bir alan üzerinde kurulan ve zaman içinde vakıflarla hizmet alanlarını genişleten mevlevîhânenin bütün binaları tarihe karışmıştır. Bugün su deposu olarak kullanılan bu sahanın bir köşesinde Cününî Dede'nin kabri bulunmaktadır. Dergâhın postnişinleri şunlardır: Zihni Sâlih Dede, Mehmed Sâkib Dede, Atâullah Dede, Ahmed Dede, Sâlih Dede, Mehmed Dede, Nizâmeddin Dede, Sabri Dede ve M. Şemseddin Dede (ö. 1930).

BİBLİYOGRAFYA :

BA, MD, nr. 79, s. 264/923; Bursa Şer'iyye Sicilleri, nr. B 28/221, vr. 147^a; nr. B 231/12, 37/231, vr. 12^b; Cününî Ahmed Dede, Vakfiye, Süleymaniye Ktp., Lala İsmâil, nr. 737; Balırcızade Mehmed, Vefeyât, Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Ktp., Orhan, nr. 1018/1, vr. 19^b; Belîğ, Gûldeste, s. 138; Sâkib Dede, Sefîne, III, 58-60; Gazzîzâde Abdullatif, Ravzatü'l-müflihîn, Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Ktp., nr. 2162, vr. 12^a; a.m.f., Hulâsatü'l-vefeyât, Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Ktp., Genel, nr. 2162, vr. 17^b; Ahmed Ziyâeddin, Gûlzar-ı Sulehâ Vefeyât-ı Urefâ, Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Ktp., Orhan, nr. 1018/2, vr. 108^a, 123^b; Ali Enver, Semâhâne-i Edeb, İstanbul 1309, s. 137; Kecipoglu, Bursa Kütüğü, III, 332, 333; Abdülbâki Gölpinarlı, Meulanâ Sonra Mevlevîlik, İstanbul 1953, s. 103; Mustafa Kara, Bursa Tekkeleri, İstanbul 1990, I, 117-139; a.m.f., "Ahmed Cununi Dede ve Bursa Mevlevihanesi", TT, sy. 65 (1989), s. 23-28.

Cününî Ahmed Dede Mevlevîhânesi'nin vakfiyesi (Süleymaniye Ktp., Lala İsmâil, nr. 737)

